

TILSHUNOSLIK VA CHET TILLARNI O‘QITISHDA ZAMONAVIY RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

*Choriyeva Shodiyona Bayramali qizi,
O‘zDJTU*

*Xorijiy til va adabiyoti fakulteti 3-bosqich talabasi
Ilmiy rahbar: Xayrullayeva Dilorom Sayfutdinovna
Katta o‘qituvchi, O‘zDJTU*

Annotatsiya: Ushbu maqolada tilshunoslik va chet tillarni o‘qitish jarayonida zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati tahlil qilinadi. Bugungi globallashuv davrida ta’lim tizimida innovatsion yondashuvlarni qo‘llash muhim omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, chet tillarni o‘qitishda multimedia vositalari, onlayn platformalar, mobil ilovalar, sun‘iy intellekt, virtual sinflar va interaktiv dasturlar o‘quv jarayonining samaradorligini oshirmoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida o‘quvchilar tinglab tushunish, o‘qish, yozish va gapirish ko‘nikmalarini yanada tez va qulay rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Shuningdek, bunday vositalar individual yondashuvni kuchaytirib, o‘quvchilarning mustaqil ishlash, ijodiy fikrlash va muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Maqolada raqamli texnologiyalarning afzalliklari bilan bir qatorda, internetga bog‘liqlik, texnik muammolar va raqamli savodxonlik darajasi kabi ayrim kamchiliklari ham ko‘rib chiqiladi. Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalarni dars jarayoniga to‘g‘ri integratsiya qilishning pedagogik va metodik jihatlari yoritiladi. Xulosa sifatida aytish mumkinki, raqamli texnologiyalar til o‘qitish sifatini oshirish, ta’limni qiziqarli tashkil etish va o‘quvchilarning til kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, tilshunoslik, chet tillarni o‘qitish, multimedia vositalari, onlayn ta’lim, mobil ilovalar, sun‘iy intellekt, virtual sinf, interaktiv dasturlar, raqamli savodxonlik, til kompetensiyasi, innovatsion yondashuv.

Kirish qismi. Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlanayotgan davrda chet tillarni o‘qitish jarayoni ham yangi bosqichga ko‘tarilmoqda. An’anaviy dars usullari bilan bir qatorda, zamonaviy raqamli texnologiyalar ta’limning muhim qismiga aylanib bormoqda. Xususan, multimedia vositalari, onlayn platformalar, mobil ilovalar, virtual sinflar va sun‘iy intellekt asosidagi dasturlar o‘quvchilarning til o‘rganish jarayonini yanada samarali va qiziqarli tashkil etishga xizmat qilmoqda. Tilshunoslik va chet tillarni o‘qitishda raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning tinglab tushunish, gapirish, yozish va o‘qish ko‘nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyat kasb etadi. Bunday vositalar yordamida darslar interaktiv shaklda olib boriladi, o‘quvchilarning mustaqil ishlash imkoniyatlari kengayadi hamda ularning darsga bo‘lgan qiziqishi ortadi. Ayniqsa, masofaviy ta’lim, elektron lug‘atlar, video va audio materiallar til o‘rganish sifatini oshirishda muhim rol o‘ynaydi.

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga to‘g‘ri tatbiq etish o‘qituvchidan zamonaviy bilim va ko‘nikmalarni talab qiladi. Chunki texnologiyalar faqatgina vosita bo‘lib, ulardan samarali foydalanish ta’lim sifatini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi

Asosiy qism. Tilshunoslik va chet tillarni o'qitishda raqamli texnologiyalarning ahamiyati bugungi kunda tobora ortib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida ta'lim tizimida yangi imkoniyatlar paydo bo'ldi. Ayniqsa, chet tilini o'rganishda an'anaviy usullar bilan bir qatorda zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish o'quv jarayonini yanada samarali, qulay va qiziqarli qilishga xizmat qilmoqda. Raqamli texnologiyalar o'quvchilarga istalgan joy va vaqtda bilim olish imkonini beradi. Masalan, mobil ilovalar, onlayn kurslar, virtual sinflar va elektron lug'atlar yordamida o'quvchilar darsdan tashqari paytda ham mustaqil ravishda til o'rganishlari mumkin. Bu esa ularning bilimini mustahkamlash, yangi so'zlarni tezroq yod olish va talaffuzni yaxshilashga yordam beradi. Ayniqsa, audio va video materiallar orqali o'quvchilar chet tilidagi nutqni tinglash, tushunish va takrorlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar darslarni interaktiv shaklda tashkil etishga yordam beradi. Interaktiv taqdimotlar, onlayn testlar, o'yin elementlari va virtual mashqlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Natijada o'quvchilar dars jarayonida faol ishtirok etadi, mustaqil fikrlashga va o'z ustida ishlashga harakat qiladi. Bu esa chet tilini o'rganishda muhim bo'lgan kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi.

Raqamli texnologiyalarning yana bir muhim jihati shundaki, ular o'qituvchilarga ham katta qulaylik yaratadi. O'qituvchi turli elektron platformalar orqali o'quvchilarning bilimini nazorat qilishi, topshiriqlar berishi, natijalarni tahlil qilishi va individual yondashuvni amalga oshirishi mumkin. Shu sababli zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar nafaqat yordamchi vosita, balki ta'lim sifatini oshiruvchi muhim omil sifatida qaralmoqda. Chet tillarni o'qitishda qo'llaniladigan zamonaviy raqamli vositalar va platformalar ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Hozirgi kunda o'qituvchilar va o'quvchilar uchun ko'plab onlayn platformalar, mobil ilovalar va interaktiv dasturlar mavjud bo'lib, ular til o'rganishni osonlashtiradi va qiziqarli qiladi. Eng ko'p foydalaniladigan biri bu Duolingo hisoblanadi. Ushbu ilova foydalanuvchilarga so'z boyligini oshirish, grammatikani o'rganish va talaffuz ustida ishlash imkonini beradi. Darslar o'yin shaklida tashkil etilgani sababli o'quvchilar til o'rganishga qiziqish bilan yondashadi. Shuningdek, Moodle platformasi ham chet tillarni o'qitishda keng qo'llaniladi. Bu platforma orqali o'qituvchi topshiriqlar yuklashi, testlar tuzishi, o'quvchilarning natijalarini kuzatishi va masofadan turib dars o'tishi mumkin. Moodle tizimi masofaviy ta'lim uchun qulay vosita hisoblanadi.

Bundan tashqari, Google Classroom ham ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega. Ushbu platforma yordamida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida doimiy aloqa o'rnatiladi, vazifalar yuboriladi va baholash jarayoni amalga oshiriladi. Google Classroom an'anaviy va masofaviy ta'limni birlashtirish imkonini beradi. Onlayn darslarni tashkil etishda Zoom va Microsoft Teams kabi dasturlar keng qo'llaniladi. Ushbu vositalar orqali videoaloqa, ekran ulashish, guruh bilan ishlash va suhbat olib borish imkoniyati yaratiladi. Ayniqsa, pandemiya davrida ushbu platformalar ta'lim tizimining uzluksiz davom etishida muhim vosita bo'ldi. Interaktiv ta'lim vositalari orasida Kahoot!, Quizlet va Nearpod alohida o'rin tutadi. Bu platformalar testlar, kartochkalar, o'yinlar va interaktiv topshiriqlar orqali o'quvchilarning bilimini mustahkamlaydi. Ayniqsa, Kahoot platformasi o'yin asosidagi ta'limni rivojlantirib, darslarni yanada qiziqarli qiladi.

So'nggi yillarda sun'iy intellektga asoslangan vositalar ham til o'rganishda keng tarqalmoqda. Sun'iy intellekt yordamida talaffuzni tekshirish, avtomatik tarjima qilish, matn tahlili va individual tavsiyalar berish imkoniyati paydo bo'lgan. Bu esa har bir o'quvchining ehtiyojiga mos ta'lim olishiga yordam beradi. Umuman olganda, zamonaviy raqamli vositalar va platformalar chet tillarni o'qitish jarayonini yanada qulay, samarali va zamonaviy shaklda tashkil etishga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalarning afzalliklari va kamchiliklarini to'g'ri baholash chet tillarni o'qitish jarayonida juda muhim hisoblanadi. Zamonaviy texnologiyalar ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilsa-da, ularni noto'g'ri yoki me'yoridan ortiq qo'llash ayrim muammolarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli texnologiyalardan samarali foydalanish uchun ularning ijobiy va salbiy jihatlarini chuqur tahlil qilish zarur. Raqamli texnologiyalarning asosiy afzalliklaridan biri bu ta'lim jarayonini interaktiv va qiziqarli qilishidir. Video, audio, animatsiya, virtual mashqlar va onlayn testlar o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi hamda ularning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bundan tashqari, texnologiyalar yordamida o'quvchilar o'zlariga qulay vaqt va joyda mustaqil ravishda bilim olishlari mumkin. Ayniqsa, chet tilini o'rganishda audio va video materiallar tinglab tushunish, talaffuz va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda katta yordam beradi. Raqamli vositalar individual yondashuvni kuchaytirib, har bir o'quvchining bilim darajasiga mos topshiriqlar berish imkonini yaratadi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar o'qituvchilar uchun ham qulaylik yaratadi. O'qituvchi onlayn platformalar orqali testlar tuzishi, natijalarni tez tahlil qilishi, o'quvchilarning faolligini nazorat qilishi va masofadan turib dars tashkil etishi mumkin. Bu esa vaqtni tejashga va ta'lim samaradorligini oshirishga yordam beradi. Texnologiyalar o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi va raqamli savodxonligini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Biroq raqamli texnologiyalarning ayrim kamchiliklari ham mavjud. Eng katta muammolardan biri internet va texnik vositalarga bog'liqlikdir. Har bir o'quvchi yoki maktabda yetarli darajada kompyuter, planshet yoki barqaror internet mavjud emas. Bu esa ta'limdagi tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. Bundan tashqari, texnik nosozliklar, platformalarning ishlamay qolishi yoki internet tezligining pastligi dars jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Yana bir muammo shundaki, texnologiyalardan haddan tashqari foydalanish o'quvchilarning jonli muloqot qilish ko'nikmalarini pasaytirishi mumkin. O'quvchilar ko'proq telefon va kompyuter bilan ishlagan sari, ular yuzma-yuz suhbatlashish va jamoada ishlashga kamroq vaqt ajratadi. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar, o'yinlar va boshqa chalg'ituvchi omillar o'quvchilarning diqqatini pasaytirishi mumkin. Shu sababli texnologiyalardan foydalanishda me'yorni saqlash juda muhimdir.

Raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish uchun o'qituvchilar zamonaviy vositalardan foydalanishni yaxshi bilishi kerak. Ular uchun maxsus treninglar tashkil etish, maktablarni texnik jihozlash va internet sifatini yaxshilash zarur. Bundan tashqari, texnologiyalar an'anaviy dars usullarini to'liq almashtirmasligi, balki ularni to'ldiruvchi vosita sifatida qo'llanilishi kerak. Faqat shundagina raqamli texnologiyalar chet tillarni o'qitish jarayonida haqiqiy samaradorlikni ta'minlay oladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, zamonaviy raqamli texnologiyalar tilshunoslik va chet tillarni o'qitish jarayonida muhim o'rin egallaydi. Ular ta'limni yanada qulay, samarali va qiziqarli tashkil etishga yordam beradi. Multimedia vositalari, mobil ilovalar, virtual sinflar, onlayn platformalar va sun'iy intellekt asosidagi dasturlar

o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda ularning tinglab tushunish, gapirish, yozish va o'qish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilar istalgan joy va vaqtda mustaqil ravishda bilim olish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning o'z ustida ishlash, ijodiy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shuningdek, o'qituvchilar ham zamonaviy platformalar orqali darslarni samarali tashkil etishi, topshiriqlar berishi, o'quvchilar faoliyatini nazorat qilishi va individual yondashuvni amalga oshirishi mumkin.

Biroq raqamli texnologiyalarning ayrim salbiy jihatlari ham mavjud. Texnik vositalarning yetishmasligi, internet muammolari, raqamli savodxonlik darajasining pastligi va o'quvchilarning diqqatini chalg'ituvchi omillar ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli texnologiyalardan foydalanishda me'yorni saqlash va ularni an'anaviy ta'lim usullari bilan uyg'unlashtirish muhimdir.

Umuman olganda, raqamli texnologiyalar til o'qitish jarayonini rivojlantiruvchi, zamonaviylashtiruvchi va ta'lim sifatini oshiruvchi muhim vosita hisoblanadi. Kelajakda ham bu texnologiyalar yanada takomillashib, chet tillarni o'qitishda keng imkoniyatlar yaratishi kutiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Solijona Gulnoza Sherzodjon qizi, Qayumov Mirzaakbar Muxsinjon o'g'li, Toshboltayev Faxriddin O'rinboyevich. "CHET TILLARINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI". *International Journal of Science and Technology*, 2025, 2(06), 76–77. DOI: 10.70728/tech.v2.i06.027.
2. Tuyakova Diliro'za Alijon qizi. "RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANGAN HOLDA CHET TILLARINI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR". Talabalar ilmiy konferensiyasi "Tilshunoslik masalalari – yosh tadqiqotchilar nigohida", 2025, 1(3), 390–392. DOI: 10.5281/zenodo.15505099.
3. Yusupova Gulxumor, Matsabirova Durдона. "NEMIS TILI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH". *Journal of Uzbekistan's Development and Research*, 2025.
4. Tolibova Feruza. "RUS TILINI CHET TILI SIFATIDA O'QITISHDA SUN'IY INTELLEKTNI INTEGRATSIYA QILISH: METODIK IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR". *Ilg'or iqtisodiyot va pedagogik texnologiyalar*, 2025, 2(6), 195–203. DOI: 10.60078/3060-4842-2025-vol2-iss6-pp195-203.
5. Richards, J. C. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017.
6. Brown, H. D. *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson Education, 2015.
7. Bondarenko, Olha, Mantulenko, Svitlana, Pikilnyak, Andrey. "Google Classroom as a Tool of Support of Blended Learning for Geography Students". 2019.